

46
MUSEUM - 't nieuwhuys - HOEGAARDEN

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
en FOLKLORE

't nieuwhuys
hoegaarden

1977 aflevering 1
13^e jaargang
nummer 46

inhoud

Aan de inwoners van Meldert & Outgaarden blz 2

Te Meldert ontdekt blz 3

Een Generaal met Outgaardsbloed blz 5

Oude testamenten blz 18

Publicitaire leden blz 21

AAN DE INWONERS VAN OUTGAARDEN EN MELDERT

=====

De fusiewet heeft U administratief tot Groot-Hoegaarden betrokken, maar heemkundig blijft U uw oude fierheid van ingezetenen van Outgaarden en Meldert bewaren, net zoals de mensen van Groot-Overlaar rasechte Hoegaardiers blijven.

Het Nieuwhuys museum, waar wij U van harte welkom noemen en dat nu ook uw museum en Cultuur Centrum is geworden, heeft zich tot doel gesteld, regelmatig in zijn tijdschrift "Alpaidis", geschiedkundige bijdragen over uw gemeente te laten verschijnen.

Bovendien stelt het zijn navorsingsdienst met bibliotheek, documentatie en archief ter beschikking van vorsers en studenten voor al hun genealogische-, heraldische-, heemkundige-, folkloristische- en oudheidkundige opzoekingen.

De museumzalen staan wijd open voor het tentoonstellen van uw verzamelingen en privaat kunstbezit, terwijl U er elke vorm van verenigingsleven en vrijetijdsbesteding kan vinden, oude volksspelen beoefenen of eender welke culturele activiteit kan inrichten.

Breng een bezoek aan 't Museum en sluit aan met de Vrienden van 't Nieuwhuys, waardoor U een gratis abonnement bekomt op "Alpaidis" het tijdschrift dat U beter het verleden van uw gemeente leert kennen.

Hubert VAN NERUM
Voorzitter

te Meldert ontdekt

Het mooie Ierse meisje Christine CAUENAUCH had haar Vaderland, het "Green Emerald Isle" verlaten, om met de Belgische Kapitein BODEAUX te huwen. Doch deze stierf kort daarna in 1690 en de jonge levenslustige weduwe hertrouwde met de Engelsman Richard WELSH, die in het leger diende van Koning WILLEM III van Engeland.

Rond die tijd woedde echter de oorlog tegen het Verbond van Augsburg, waardoor de Franse Zonnekoning Louis XIV tegenover het Bondgenootschap stond van Engeland, Holland, Spanje en het Duitse Keizerrijk. Christine voelde zich eenzaam door de lange afwezigheid van haar echtgenoot en besloot het leger te vervoegen.

Zij kleepte zich in man, bood zich onder de naam van Christophe WELSH bij de Engelse huurtroepen aan en kreeg een soldatenpak. Zij landde te Willemstad en trad in actieve dienst te Gorkum bij de Engelse Dragonders, cavalerietroepen die in eerste lijn streden.

Na hun overwinningen te Fleurus (1790), Leuze (1791) en Steenkerke (1792), richtte de Franse Maarschalk de LUXEMBOURG zijn troepen naar Brabant en Haspengouw, om de Hollanders, Luikenaars en Duitse Prinsen te verontrusten. Op 18 juli 1794 namen de Fransen de stad Hoei in, terwijl Willem III zijn kamp te Heverlee opbrak en te Meldert ging logeren. De Fransen lokten rond Meldert enkele schermschermutselingen uit tegen de Engelse troepen waartoe de soldaat - dragonder Christophe WELSH behoorde.

Op 27 juli verplaatste Willem zijn Hoofdkwartier naar Neerhespen en stelde zijn dragonders op te Neerlanden. Maarschalk de LUXEMBOURG snelde met zeven volmaakte kolonnen in de richting van Landen, om zijn vijanden aan te vallen.

Op 29 juli om 8 uur 's morgens ving de slag aan en doorstond Christine CAUENAUCH de vuurdoop. Op het ganse front tussen Neerwinden en Neerlanden werd hevig gevochten. Tijdens een aanval van de Franse dragonders op Neerlanden werd Christine aan de enkel gekwetst. De Engelse troepen moesten het dorp prijsgeven en staken Wilcoven in brand.

Na een bloedige slag die het leven kostte aan 30.000 man, moest Willem III om 4 uur in de namiddag de aftocht blazen en trok in paniek over de Gete, richting Zoutleeuw en Diest. Maar de angst joeg hem verder naar Eppegem bij Mechelen, waar de Verbondenen op 31 juli hun witte tenten opsloegen. Daar verweet Willem aan de Engelse soldaten hun lafheid en liet bij drie cavalerieregimenten waaronder de dragonders behoorden per lottrekking drie soldaten aanduiden om gefusilleerd te worden.

Enkele jaren later brak de Spaanse erfenisoorlog uit en in mei 1706 woedde een nieuwe slag bij Ramillies en andermaal streed Christophe WELSH bij de Engelse Dragonders onder de Hertog van MALBOROUGH, die aan de Fransen een verpletterende nederlaag toebrachten. Maar bij Ramillies werd Christine ernstig gewond en moest afgevoerd worden. Zij werd over Jodoigne en Hoegaarden naar Meldert gebracht waar zij geopereerd werd. Daar kwam echter haar sexe aan het licht, zodat zij na haar genezing het leger moest verlaten. Vanaf dat ogenblik werd zij "het mooie dragondertje" genaamd. Zij bleef nochtans bij de troep als kantenierster en diende in deze hoedanigheid in de slag van Malplaquet (1709).

Toen de Engelsen in 1710 de coalitie opzegden, keerde Christine terug naar huis en stierf in juli 1739. Met militaire eer en drie salvo's werd zij op het soldatenkerkhof van haar streek begraven.

X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X

Na hun overwinningen te Fleurus (1790), Leuze (1791) en Steenkerke (1792), richtte de Franse Maarschalk de LUXEMBOURG zijn troepen naar Brabant en Haspengouw, om de Hollanders, Luikenaars en Duitse Prinsen te verontrusten. Op 18 juli 1794 namen de Fransen de stad Hoei in, terwijl Willem III zijn kamp te Heverlee opbrak en te Meldert ging logeren. De Fransen lokten rond Meldert enkele schermschermutselingen uit tegen de Engelse troepen waartoe de soldaat - dragonder Christophe WELSH behoorde.

Op 27 juli verplaatste Willem zijn Hoofdkwartier naar Neerhespen en stelde zijn dragonders op te Neerlanden. Maarschalk de LUXEMBOURG snelde met zeven volmaakte kolonnen in de richting van Landen, om zijn vijanden aan te vallen.

Op 29 juli om 8 uur 's morgens ving de slag aan en doorstond Christine CAUENAUCH de vuurdoop.

Op het ganse front tussen Neerwinden en Neerlanden werd hevig gevochten. Tijdens een aanval van de Franse dragonders op Neerlanden werd Christine aan de enkel gekwetst. De Engelse troepen moesten het dorp prijsgeven en staken Wilcoven in brand.

Na een bloedige slag die het leven kostte aan 30.000 man, moest Willem III om 4 uur in de namiddag de aftocht blazen en trok in paniek over de Gete, richting Zoutleeuw en Diest. Maar de angst joeg hem verder naar Eppegem bij Mechelen, waar de Verbondenen op 31 juli hun witte tenten opsloegen. Daar verweet Willem aan de Engelse soldaten hun lafheid en liet bij drie cavalerieregimenten waaronder de dragonders behoorden per lottrekking drie soldaten aanduiden om gefusilleerd te worden.

Enkele jaren later brak de Spaanse erfenisoorlog uit en in mei 1706 woedde een nieuwe slag bij Ramillies en andermaal streed Christophe WELSH bij de Engelse Dragonders onder de Hertog van MALBOROUGH, die aan de Fransen een verpletterende nederlaag toebrachten.

Maar bij Ramillies werd Christine ernstig gewond en moest afgevoerd worden. Zij werd over Jodoigne en Hoegaarden naar Meldert gebracht waar zij geopereerd werd.

Daar kwam ! echter haar sexe aan het licht, zodat zij na haar genezing het leger moest verlaten. Vanaf dat ogenblik werd zij "het mooie dragondertje" genaamd. Zij bleef nochtans bij de troep als kantenierster en diende in deze hoedanigheid in de slag van Malplaquet (1709).

Toen de Engelsen in 1710 de coalitie opzegden, keerde Christine terug naar huis en stierf in juli 1739. Met militaire eer en drie salvo's werd zij op het soldatenkerkhof van haar streek begraven.

X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X

Ref. Le Folklore Brabançon nr 166 / 1965
Parochieregisters van Outgaarden
Archief der V Geslachten van Hoegaarden

1 - DE GEBOORTE VAN EEN GENERAAL

=====

Weinige mensen weten dat te Outgaarden op 19 september 1704 in het gezin van Jan LEBEGGE en Marie Jeanne HOUBAR als tweede van negen kinderen, een meisje geboren werd, Marie Isabelle genaamd, die 21 jaar later de moeder werd van een der meest bekwame en grootste Generalen uit het Oostenrijks leger, tijdens het Oud-Regiem. Twee van haar vier zonen, die allen onder de Oostenrijkse vlag dienden, sneuvelden op de Europese slagvelden, terwijl ook een van haar kleinzonen op het veld van eer stierf.

Al deze dapperen stamden langs hun moeder uit oude Outgaardse geslachten en voerden in hun aderen bruisend Outgaards bloed.

STAMBOOMFRAGMENT v.d. GENERAAL

Jean de BEAULIEU
X Gertrude PIRET

Jan van LANTWUICK
Heer van GENNEVILLE

Jacques de BEAULIEU X Cath. van LANTWUICK

Hubert LEBEGGE
X Anne Marie COLLART

Mathias HOUBAR
X Cath DOX (cox?)

Jean de BEAULIEU
X Jeanne de HEMPTINNE

Jan LEBEGGE X
o Outgaarden 15.12.1680

Marie J. HOUBAR
o 19.1.1682
+ 16.1.1759

Jean Baptist de BEAULIEU
ut LATHUY
Meier van JANDRAIN + na 1763

X ca 1725

Marie Isabelle LEBEGGE
o OUTGAARDEN 19.9.1704
+ na 1763

JEAN PIERRE
o LATHUY 26.10.1728
GEN. BARON
+ LINZ 22.12.1819
X MARIE LOUISE ROBERT
+ 16.2.1776

JEAN BAPT.
o LATHUY 1728
KAPITEIN
+ CA 1764

ANDRE
KAPITEIN
+ WELS 6.3.1782

JEAN NOEL
o LATHUY 1736
KAPITEIN
+ CA 1764
gesneuveld in
7j. oorlog

ANNE-MARIE
+ na 1782

ERMELINDE
+ na 1782

ISABELLE-
ALDEGONDE
+ na 1782

ZOON
+ na 1782
voor 1790

ZOON
+ CA 1789
gesneuveld
rond MARCHE

DOCHTER
X BARON de MAELCAMP
+ OSTERACH 1799 gesneuveld
XX de MOUUN

Rond 1725 trad Marie Isabelle LEBEGGE in het huwelijk met Jean Baptiste de BEAULIEU uit Lathuy, meier van Jan-drain.

Hij was de broeder van Pierre, advocaat van de Raad van Brabant, beiden zonen van Jean de Beaulieu en Jeanne de Hemptinne en kleinzonen van Jacques de BEAULIEU en Catharina van LANTWIJCK.

De familie de BEAULIEU behoorde tot een oud en voornaam geslacht uit Lathuy.

Uit het huwelijk van Jean Bapt. de BEAULIEU en Marie Isabelle LEBEGGE werden te Lathuy zeven kinderen geboren, vier zonen en drie dochters, te weten: Jean Pierre (geboren op 26 okt. 1725 de latere Generaal), Jean Baptiste 1728 André, Jean Noël (1736), Anne Marie, Ermeline, Isabelle Aldegonde.

Niemand kon toen vermoeden dat hun oudste zoon Jean Pierre het tot Generaal zou brengen en de trouweling werd van Keizerin Maria Theresia van Oostenrijk.

De Outgaardiers en voornamelijk de familie LEBEGGE mogen terecht fier gaan, tussen hun verre bloedverwanten een man te tellen, die eens de hoogste trap bereikte in de militaire hiërarchie en tal van lauweren oogstte op de slagvelden.

Jean Pierre de BEAULIEU gesproten uit Outgaardse stamgeslachten, strekt zijn moederlijk dorp tot eer.

2 - VRIJWILLIGER IN HET OOSTENRIJKS LEGER =====

Jean Pierre de BEAULIEU was een zeer verstandig jongetje. Zijn dorpspastoor leerde hem de franse spraakleer, een weinig latijn en de begrippen van de rekenkunde. Van zijn moeder leerde hij de vlaamse taal, hetgeen hem later ten goede kwam voor het aanleren van het Oostenrijks (Duits). De pastoor van Lathuy trachtte hem voor de geestelijke stand te winnen, maar het kind verzette zich hiertegen en stelde veel meer belang in de krijgsverhalen van een oud sergeant. Vanaf zijn prilste jeugd werden hem ook door zijn ouders en grootouders uit Outgaarden, de oorlogsgruwelen verteld en de vele plunderingen en brandstichtingen in de streek van Gel-denaken, door de Franse gepleegd.

Jean Pierre de BEAULIEU voltooide zijn studies in een naburig pensionaat waar hij een uitblinkende leerling was. Hij voelde een grote bewondering voor de krijgskunde en de strategische exploten van de Generaals uit de laatste jaren. Hij had ook een zekere afkeer tegen de fransen, temeer omdat Markies de BOUFFLERS in 1690 het familiebezit "La tour de Beaulieu" had in brand gestoken en de velden vernield.

Hij besloot het wapenberoep te kiezen en deze kans werd hem geboden, toen hij op zekere dag voorgesteld werd aan de Hertog Karel van LOTHARINGEN, Gouverneur over de Nederlanden en schoonbroeder van Keizerin Maria Theresia van Oostenrijk, die hem een vaandel in zijn Regiment aanbood.

In 1743 was hij 18 jaar geworden en wierf zich als vrijwilliger aan in het Oostenrijks leger. Later zou hij ook zijn drie jongere broers Jean Baptiste, André en Jean Noël laten inlijven, zodat de familie de BEAULIEU uit Lathuy vier zonen telde die onder Oostenrijkse vlag dienden en hierdoor een bescherming genoot van het Oostenrijks Gouvernement in onze gewesten, de grootste eer die een familie in die tijd kon te beurt vallen.

3 - ZIJN MILITAIRE VORMING EN HUWELIJK

=====

In 1756 was Jean Pierre de BEAULIEU dertig jaar geworden en diende reeds 12 jaar in het Oostenrijks leger. Hij had zijn militaire vorming met grote onderscheiding beëindigd. Echelon per echelon, graad per graad was hij opgeklommen, van kandidaat officier naar Luitenant en Kapitein. Zijn eerste jaren had hij te Wenen doorgebracht aan de Krijgsschool, en vervolgens op de slagvelden tijdens de Oostenrijkse succesieoorlog die tot 1748 duurde. Achteraf diende hij in het Regiment van Veldmaarschalk Graaf de DAUN, die hem tot zijn Vleugel Adjudant had aangesteld. In datzelfde regiment bevond zich ook zijn broeder Jean Baptiste, als kadet.

Tijdens zijn verlofperioden kwam hij naar Lathuy, zijn geboortegrond waaraan hij uiterst verkleefd was en waar zijn ouders woonden. Tijdens deze dagen van verpozing bezocht hij ook vaak zijn moederlijke verwanten te Outgaarden, waar zijn grootmoeder Marie Jeanne HOUBAR hem een bijzondere genegenheid toedroeg en hem in uniform aan de geburen voorstelde.

Bij deze gelegenheid kwam hij eveneens naar Hoegaarden naar het huis van Meier COLLART (voormalige hoeve der Zwaluwen aan de Grote Getebrug), die een verre bloedverwant was van zijn overgrootmoeder Anne Marie COLLART. Daar leerde hij de Griffier SWEERTS kennen uit de Cruysblok (huidige hoeve Cipers) en de andere heren van de Regentie, die hem met de eer van zijn rang onthaalden.

Gemengd in de hogere kringen van Wenen en Brussel "veroostenrijkte" zich echter nooit, alleen voor de dienstnoodwendigheden. Hij bleef trouw aan wat hij was "issu d'un père wallon et d'une mère flamande, hégémonie fructueuse", vast gehecht aan zijn geboortegrond en fier over zijn Waals Vlaamse afkomst.

Jean Piere de BEAULIEU was een schone man, groot en sterk gebouwd, hij had zwarte haren een gebruinde gelaatskleur en een waakzame doordringende blik. Hij was moedig, zeer actief, loyaal en onbaatzuchtig, maar nogal hoogmoedig.

Hij trad in het huwelijk met Marie Louise ROBERT vroegere leesjuffer van Keizerin Maria Theresia, die haar met een rijke bruidsgift beloonde. Zij schonk hem twee zonen en een dochter, terwijl de Keizerin, in wiens onmiddellijke omgeving zij leefden, er aan gehouden had meter te zijn van hun eerste kind, dat gedoopt werd volgens de gewoonten van het hof van Wenen.

Niet verwonderlijk dat zijn ouders en familie te Lathuy en Outgaarden uiterst fier waren op hun zoon en bloedverwant, die de gunsten genoot van de Keizerin van Oostenrijk.

4 - TOT LUITENANT - KOLONEL VERHEVEN

=====

Nieuwe oorlogen braken uit, waarin Kapitein Jean Pierre de BEAULIEU zich zou weten te onderscheiden. Op 18 juni 1757 nam hij deel aan de slag van Kolin in Bohemen, waar Oostenrijk een schitterende overwinning behaalde op zijn grote aartsvijand Pruisen. Tijdens deze veldslag kreeg het Waals Regiment van Latour waarin ook verschillende vlamingen streden, een vaandel eigenhandig door de Keizerin geborduurd.

Maarschalk de DAUN gaf aan zijn Vleugel-Adjutant Kapitein de BEAULIEU de opdracht om naar Wenen af te reizen ten einde persoonlijk aan de Keizerin verslag uit te brengen over de veldslag. Ter beloning voor zijn heldhaftig optreden tegen de Pruisen, benoemde Marie Theresia haar beschermeling tot de graad van Majoor. Vanaf dat ogenblik bracht de BEAULIEU zich door zijn verstand en schranderheid volledig op het voorplan, tot afgunst van sommige hogere Oostenrijkse officieren.

In 1758 onderscheidde hij zich bij de ontzetting van Olmutz in Morvie, tijdens het beleg van Schweidnitz in Silezie (1758 - 1761) en in de gevechten van Leiten en Breslau (1760). Hij leidde een kolom ten aanval tegen een versterkte vesting van 28 vuurmonden, die de rechterflank van de Pruissische troepen dekten en behaalde, ondanks een hevige weerstand, de overwinning.

Te Zehren in Saksen versloeg hij de troepen van Frederik II en verdreef met twee infanteriebataljons de vijand, die de verbinding in gevaar bracht tussen het Oostenrijks leger en een korps van 13.000 manschappen. Majoor de BEAULIEU kreeg het bevel naar Maxen te vertrekken waar hij het ganse rechter infanteriefront met zulk sukses aanvoerde, dat Generaal Baron de SINCERE hem als een bedreven officier en ondernemend soldaat betitelde.

Al deze wapenfeiten tijdens de 7 jarige oorlog (1756 - 1763) brachten hem op de eerste rang van de Oostenrijkse militaire personaliteiten en Majoor de BEAULIEU werd tot Luitenant-Kolonel bevorderd, verbonden aan het Groot-Hoofdkwartier en tot Ridder verheven in de Militaire Orde van Maria Theresia.

5 - TOT BARON GESLAAN =====

Enkele tijd later, in 1763 had de Keizerin er aan gehouden, om Luitenant-Kolonel de Beaulieu voor uitzonderlijk bewezen diensten aan Oostenrijk, tot Baron te slaan, met het recht tot het voeren van zijn familiewapen "van azuur met zilvere lelie" en als devies "fultum virtute" (duidend op zijn moedig gedrag). Dit recht ging in volgorde van hun geboorte over op zijn kinderen, zowel zijn twee zonen als zijn dochter.

Datzelfde jaar nog kwam hij naar Lathy, vergezeld van zijn drie broeders waarvan er twee Kapitein waren. Zij vonden hun ouders terug en hartroerend was het weerzien. In de omliggende dorpen werden zij met de grootste eer ontvangen. Het geleek bijna op een triomfantelijke intrede, temidden van praalbogen, vlaggen en bloemen. In parade uniform van Luitenant-Kolonel kwam Baron de BEAULIEU en zijn broeders ook naar Outgaarden en Hoegaarden, waar zij door de wethouders in 't Nieuwhuys op ceremoniele wijze en met de grootste eer werden ontvangen. Daar ontving de Baron uit de handen van Meier COLLARD de gouden erepenning. (Stond gelijk aan het Ereburgerschap) Met galakoets werden zij door het dorp gevoerd en overal warm toegejuigd.

*Un Général belge de l'ancien régime
au service de l'Autriche,*

BARON JEAN PIERRE DE BAULIEU
BELGISCH GENERAAL IN DIENST
VAN OOSTENRYK.

*Le Baron Jean Pierre de Beaulieu,
de Lathuy, et son temps*

Kort nadien sneuvelen Jean Baptiste de BEAULIEU en zijn broeder Jean Noël in de zevenjarige oorlog, eerstgenoemde in het Regiment van Veldmaarschalk de DAUN en de andere in het Regiment van Esterhazy. Overal in de streek van Lathuy en Outgaarden werden requiem missen opgedragen voor hun zielerust.

6 - HET KASTEEL " de BEAULIEU " =====

In 1766 stierf Maarschalk-graaf de DAUN in wie Lt. Kol. de BEAULIEU zijn weldoener verloor, en tegen wie zich nu een complot vormde van afgunstigen, met het doel hem zijn eerbied te doen verliezen bij zijn ondergeschikten en hem in ongenade te brengen bij de Keizerin. De sluwe list inziende verzocht de BEAULIEU persoonlijk om van de velddienst ontslagen te worden. Met de graad van Kolonel werd hij in 1768 verbonden aan het Militair Gouvernement der Nederlanden, belast met de verfraaiing van het Keizerlijk Paleis te Mechelen.

Hij vestigde zich een tijdje aldaar, maar snel kreeg hij heimwee naar zijn eigen streek. Alsdan liet hij te Lathuy op het gehucht Brocuy, dicht bij Jodoigne-Souveraine, een kasteel bouwen, omringd van weelderige parktuinen. Hij bracht er een prachtige verzameling onder van aardrijkskundige kaarten, plannen, schetsen en tekeningen, oudheidkundige voorwerpen, medaljons, eretekens en herinneringen uit zijn kriegsleven. Hij werd door de inwoners van Lathuy en omstreken zeer geliefd en leefde met zijn gezin gelukkig op zijn kasteel.

Baron Jean Pierre de BEAULIEU was een groot personage, een voornamelijk heer uit de 18 eeuw, die regelmatig deel nam aan de grandioze feesten en het vrolijk leven van het Oostenrijks Gouvernement te Brussel, Mechelen en Spa, opgeluisterd door de Gouverneur zelf, de goede Hertog Karel van LOTHARINGEN.

Maar op 16 februari 1776 stierf Marie Louise ROBERT, de vrouw van Jean Pierre de BEAULIEU. De Baron trok zich alsdan een paar jaren uit het openbaar leven terug.

In 1778 woonde hij te Hoegaarden de begrafenis bij van Meier COLLART en werd door Griffier SWEERTS ten middegmaal uitgenodigd.

Rond 1780 verscheen hij opnieuw tussen de adel op feesten te Brussel en in de speelzalen van Spa. Maar datzelfde jaar stierf Karel van LOTHARINGEN, die als Gouverneur voor de Nederlanden opgevolgd werd door zijn neven Aartshertogin Maria Christina en Hertog Albert van SAKSEN - TESCHEN. Enkele maanden later, in november, overleed eveneens Keizerin Maria Theresia en het was haar zoon Jozef II die de troon beklom.

Op 6 maart 1782 stierf te Wels in Hoog-Silezie, ook André de BEAULIEU, Kapitein in het Regiment de DAUN en enige broeder van de Baron die nog in leven was. Hij had zijn fortuin gelegeerd aan zijn drie zusters en aan de drie kinderen van zijn broeder Jean Pierre.

7 - DE BRABANTSE OMWENTELING.

=====

Ingevolge de drastische hervormingen van Jozef II ontstond er vanaf 1786 in onze gewesten, overal misnoegdheid, die aanleiding gaf tot onlusten tussen de tegen en de voorstanders van het Oostenrijks bewind. De troebelen, uitgelokt en aangewakkerd door de Patriotten (tegenstanders) hadden als doel de omwenteling voor te bereiden en het Oostenrijks gezag omver te werpen. De oppositie stond onder leiding van VANDER NOOT en VONCK die de scherpe campagne voerden tegen allen die in dienst waren van Oostenrijk.

In 1787 werden de huizen van de Oostenrijkse functionarissen en van de "Vijgen" (schimpnaam voor de Oostenrijksgezinden) geplunderd of beschadigd. Het uitbreken van de Revolutie te Parijs in 1789, gaf in ons land het sein tot de opstand. De Patriotten verzamelden zich in gewapende groepen te Tienen, Geldenaken, Jauche Perwez, Orp en elders. Overal braken onlusten uit, ook in Hoegaarden die tot het Prinsbisdom Luik behoorde. De Regenten werden ontroond en het Bisschoppelijk gezag omgeworpen. Te Lathuy bleef het betrekkelijk kalm, niemand durfde zich wagen aan het kasteel van de onversaagde Kolonel de BEAULIEU.

Ondertussen had VANDER MEERSCH gewezen Kolonel van het Oostenrijks leger, die naar de Patriotten was overgelopen een 3000 tal manschappen verzameld aan de Hollandse grens. Hij verdreef de Oostenrijkse garnizoenen uit Turnhout, Gent en Brugge. In november 1789 vluchtten Maria Christina en Albert van SAKSEN - TESCHEN naar Keulen en weldra werd ook Namen door de Oostenrijkse troepen ontruimd in wiens rangen de Generalen in onderlinge twisten waren vervallen.

Na de plotse en onverwachte opmars van VANDER MEERSCH, werd Kolonel de BEAULIEU, die Oostenrijk trouw was gebleven en sinds 1768 verbonden aan het Militair Gouvernement, terug voor de velddienst opgeroepen. Op 29 november 1789 werd hij tot Generaal-Majoor benoemd en kreeg het bevel over de troepen bezuiden Namen, ter verdediging van Luxemburg, teneinde de snelle opmars van VANDER MEERSCH te stuiten.

Baron de Beaulieu trok opnieuw ten oorlog. Hij verzamelde rond Marche enkele duizende soldaten van het verjaagde Oostenrijks leger uit Vlaanderen en Brabant. Hij sloeg de opstandelingen terug, maar verloor tijdens deze gevechten, zijn enige nog in leven zijnde zoon. Tot zijn officieren sprak hij: "Mijn vrienden, het is niet het ogenblik om te wenen, we moeten overwinnen". En zijn verdriet werd nog verdubbeld door het bericht dat de Patriotten zijn schoon domein van Brocuy hadden geplunderd. Daarop zegde de BEAULIEU het volgende: "Noem mij de naam van de schuldige niet, ik zou misschien op een zekere dag de zwakheid hebben mij te wreken".

Ingevolge de nederlaag bij Marche ontstonden er onenigheden onder de Patriotten. VANDER NOOT achtervolgde VONCK, hetgeen uitgroeide tot bloedige twisten onder de twee groepen. VANDER NOOT behaalde de overwinning en riep zich in januari 1790 als Eerste Minister uit van De Republiek der Verenigde Belgische Staten. Hartstochten en persoonlijke wraaknemingen braken los. VONCK werd verbannen en VANDER MEERSCH aangehouden en door het volk uitgejouwd.

In februari 1790 was Keizer Jozef II gestorven en werd opgevolgd door zijn broeder Leopold II. Deze nieuwe vorst die nog alleen Luxemburg had overgehouden beloofde algemene amnestie, de afschaffing van de hervormingen van Jozef II en de benoeming der Belgen tot de hoogste functies. Maar VANDER NOOT weigerde en bracht een vrijwilligers leger van 20.000 man te been, om naar Luxemburg op te rukken, waar de laatste Oostenrijkse garnizoenen lagen verschanst.

Bij Assesse kwam het in september 1790 tot een bloedig treffen, waar het Vrijwilligerkorps van VANDER NOOT op de vlucht werd gedreven. Op 20 oktober bereidde de Oostenrijkse Generale Staf de grote aanval voor. Op diezelfde dag werd Baron DE BEAULIEU die op 31 mei laatsleden tot Commandeur in de Orde van Maria Theresia was verheven, tot Luitenant-Generaal benoemd.

Namen werd op 25 oktober terug door de Oostenrijkers ingenomen en kort nadien viel ook Latour, Mons, Gent, Brugge en Oostende in hun handen. Overal sloegen de opstandelingen op de vlucht. VANDER NOOT en zijn medewerkers trokken over de grens naar Holland. Op 2 december 1790 werd te Brussel het Oostenrijks bewind terug ingesteld en de Republiek vervallen verklaard. Luitenant-Generaal de BEAULIEU had in aanzienlijke maten bijgedragen tot deze overwinning.

De kalmte trad in onze gewesten opnieuw in. Ook de Luikse Bisschop keerde in januari 1791 terug op zijn troon en herstelde de Oude Regentie van Hoegaarden in haar vroegere funkties. In juni van datzelfde jaar kwamen de Gouverneurs Maria Christina en Albert van SAKSEN - TESCHEN terug in Brussel aan en werden er opnieuw vreugdefeesten ingericht, waar de BEAULIEU tussen de Ere-genodigden zat.

Te Brussel en Spa vertoefde de franse geïmmigreerde adel, die aan de Bastille was ontsnapt en de contra revolutie voorbereidde in een sfeer van passievolle en mondaine feesten, waar de haat tegen de " franse assemblee " werd uitgeschreeuwd en uitgeleefd. Het jaar nadien op 1 maart 1792 stierf Keizer Leopold II en werd opgevolgd door zijn broeder Franz II.

8 - TEGEN DE FRANSEN =====

Op 20 april 1792 verklaarde Lodewijk XVI de oorlog aan Franz II. Generaal DUMOURIEZ, aan het hoofd van 40.000 franse soldaten bereidde op 28 oktober 1792 de invasie van België voor. De Oostenrijkers met 28.000 manschappen onder bevel van Graaf de CLERFAYT, bijgestaan door de BEAULIEU stelden zich op ter verdediging van de toenaderingswegen naar Mons.

Luitenant-Generaal de BEAULIEU, wiens karakter verhard en verbitterd was, had zich voorgenomen te strijden tot het uiterste. Zijn eenheden hadden post gevat op de hoogten van Jemappes ter verdediging van de linkerfrontvleugel, terwijl de CLERFAYT de rechterzijde bezette. Baron de BEAULIEU sloeg de aanval van Generaal BIRON af dreef de franse troepen terug op hun oorspronkelijke stellingen, viel ze de volgende dag aan en joeg ze op de vlucht. Nadien rukte hij op om Luxemburg te gaan bezetten.

Ter beloning voor zijn optreden bij Jemappes, bekam hij een eigen Hongaars Regiment hij was de eerste Belgische officier aan wie zulke eer te beurt viel.

In 1793 verscheen hij op het strijdtoneel in Vlaanderen waar hij de franse weerstand bij Templeuve zware verliezen teweeg bracht, Veurne en Menen bevrijdde en zelfs vooruit rukte tot aan Rijsel. Ondertussen op 18 maart 1793 leden de fransen onder Gen. DUMOURIEZ ook de nederlaag bij Neerwinden waar de Prins von KOBURG de Oostenrijkers aanvoerde.

In 1794 beveelde de BEAULIEU opnieuw de Oostenrijkse troepen in Luxemburg en leverde hardnekkige gevechten tegen Generaal JOURDAN bij Arlon. Hij verjoeg de fransen uit Clairefontaine, dreef het kamp van Bellevaux uiteen en nam Bouillon in, waar zijn troepen helaas tot plunderingen en baldadigheden overgingen, wat hem later verweten werd. Op 22 april 1794 wisselde hij zijn Hongaars Regiment om, tegen het Waals Regiment van Vierset, in wiens rangen verschillende vlamingen dienden.

Kort nadien bedreigden de franse legers van de Samber de stad Charleroi. Het gros van het Oostenrijkse leger concentreerde zich in Henegouwen. Op 26 juni 1794 brak de slag van Fleuris uit, waar de franse legermacht van JOURDAN de overwinning behaalde. Baron de BEAULIEU had nochtans enkele plaatselijke suksessen behaald, Marceau overwonnen en Lambusart ingenomen. Hij stond op het punt om met man en macht op de fransen in te beuken ten einde Fleurus te ontzetten, maar het bevel tot terugtocht werd geblazen. Woedend gehoorzaamde hij en trok af langs Gembloers en zo verder op Luik.

Volgens de getuigenis van de Zwitserse Generaal JOMINI, had de slag van Fleurus, die over het lot van België besliste, kunnen gewonnen worden, zo alle eenheden, met dezelfde gevechtswaarde en behendigheid hadden gestreden als deze van de BEAULIEU en de LATOUR. De Baron was razend en misnoegd op de Generale Staf die hij openbaar aanklaagde, met als gevolg dat zijn bevelhebberschap hem werd ontnomen.

Keizer Franz II, nochtans ingelicht over zijn heldenmoed in de slag van Fleurus, kende hem het Groot-Kruis toe in de Militaire Orde van Maria Theresia en benoemde hem tot Kwartiermeester-Generaal. Doch hij kwam in botsing met zijn rechtstreekse overste, Graaf de CLERFAYT, die het opperbevelhebber had bekomen. Om "gezondheidsredenen" werd hij naar Wenen terug geroepen, de klasieke formule voor een in ongenade gevallen officier. Hij was toen 69 jaar oud.

Na de slag van Fleurus had de franse Generaal DUBOIS, het kasteel van BEAULIEU te Brocuy in brand laten steken, uit wraak voor zijn opgelopen nederlaag tegen de BEAULIEU te Bouillon.

9 - DE LAATSTE AKTE

=====

Op 1 oktober 1795 werd België door dekreet bij Frankrijk ingelijfd. Maar Baron de BEAULIEU bleef Oostenrijk op andere slagvelden dienen. In 1796 werd hij naar Italië gezonden, om als artilleriegeneraal BONAPARTE te bekampen. Slechts bijgestaan door de Belgische officier d'ARGENTEAU trok hij zijn troepen te ver uiteen om Genua te verdedigen. Te Lodi aan de pas van Adda werd zijn linie doorbroken en moest hij zich terug trekken op Mincio.

Wenen ontsloeg hem andermaal uit zijn functie, ten voordele van WURMSER, die eveneens in zijn opdracht mislukte. Jean Pierre de BEAULIEU nam verbitterd ontslag uit het leger en trok zich terug op zijn landgoed, die hij zich te Linz bij de Donau had aangeschaft. Daar leefde de oude Generaal alleen met zijn herinneringen. Hij was verbolgen en kloeg iedereen aan. Hij had ook een groot gedeelte van zijn fortuin verloren.

Aan zijn schoonzoon, Baron de MAELCAMP, die hij geadopteerd had, schonk hij zijn naam, maar deze sneuvelde op het slagveld van Osterach in 1799. Aan zijn dochter, Barones de MAELCAMP had hij zijn eigendommen in België afgestaan, maar deze werden door de Fransen onder sekwestering gesteld en pas in 1801 opgeheven. Zij hertrouwde met de MOULIN en verkocht het landgoed van Lathuy aan de familie PASTUR, die de villa van Brocuy liet heropbouwen.

Baron de BEAULIEU leefde als een eenzame man te Linz, waar hij met loden soldaatjes speelde en de overwinning van Napoleon vernam. Hij behoorde tot een afgedane wereld en kon zich niet aanpassen aan het nieuwe Europa. Hij bleef in gedachten de oude Generaal in dienst van Oostenrijk, die zich niet wilde neerleggen met de gebeurtenissen. Dol van vreugde vernam hij de val van het Franse Keizerrijk en trok op 90 jarige ouderdom terug zijn Generaalsuniform aan, waarmee hij door de eenzame kamers van zijn woning liep en zijn personeel beveelde.

Hij stierf te Linz op 22 december 1819 in de ouderdom van 94 jaar, met zijn laatste gedachten aan Brocuy en Outgaarden waar hij zijn jeugd had doorgebracht en aan zijn glorierijke jaren van zijn loopbaan.

10 - BESLUIT

=====

Het Museum van 't NIEUWHUYS beoogt contact te nemen met de Oostenrijkse Ambassade, om een tentoonstelling in te richten ter ere van Baron Jean Pierre de BEAULIEU, die in 1763 het Ereburgerschap van Hoegaarden bekam en een trouwe vriend was van de oude Regentie.

Oude testamenten uit het Parochiearchief van Hoegaarden

DOOR AMBASSADEUR
L. BORREMANS

VERVOLG

=====

T. 21 TESTAMENT VAN JACQUES STOCKMANS (10-7-1647)

=====

Zijn vrouw Mayken krijgt een half bunder land uit de landen die na deling tussen de erfgenamen van vader Renier STOCKMANS hem ten deel vallen, en ze mag er haar vrije wil mee doen.

Zijn twee kinderen krijgen 100 guld. B. eens, die hij heeft op het "sterefhuys Christiaen STOCKMANS zijn moeder oem"
Erfgenamen zijn de twee vernoemde kinderen.

Getuigen: Servaes NIJS en VAN OUTGAERDEN.
Hij heeft verklaard dat Zacharias VAN MONTENAKEN hem nog drie patacons schuldig is.

=====

T. 22 TESTAMENT VAN RENIER MEULEN, man van GEETRUYT
MICHEL (3-9-1647).

=====

Huis en hof gelegen op de Beek en een rente van 3 guld. gaan naar zijn vrouw.
Erfgenamen zijn zijn kinderen.

Getuigen: Matthijs TAVERNIERS en Guillis VAN HERBERGEN
Gemaakt in zijn huis op de Beek.

=====

T. 23 TESTAMENT VAN SERVAES SWEERTS (25 juli 1650)

=====

Syne huysvrouw Jenneke krygt het huys welcke sy saemen hebben gecocht van d' erfgenaemen Jan SMETS, regt. erfg. Joris SCRIECK, Jan CARPEAU en 's HEERESTRAET. Zij krijgt ook het huis dat ze gekocht hebben van de erggenamen van G. DE KINDER, regt. de erfg. Henrich SCRIECK en 's HEERESTRAET.

Vervolgens krijgt ze een stuk land gelegen boven het bloksken van de Tafel van Hoegaarden, in huur bij Gotgaff SAELMAECKERS regt. 's HEERENSTRAET, hetzelfde bloksken Jan de PUIS ter derdel, erfg. Henrick KEENIS ter vierde syde - het huys vercreghen ende gecocht van d' erfg. GHOERT DE KINDER, regt. erfg. Henrich SCRIECK 2 syden 's HEERENSTRAET 3de syde - syne resteerende goederen aen syne kinders in 't generael.

Getuigen: Merten Van der LINDEN en Jan CARPEAU.
Gemaakt ten huysse syns testateurs in die plaetse van Hougaerde, tusschen de twee voorgezegde huizen.

=====

T. 24 1-TESTAMENT VAN CATHARINA GIELIS, vrouw van Geusen
 VAN MOL (26-1-1651)

 2-TESTAMENT VAN ART CORFKENS (26-1-1651) op keerzijde

=====

- 1 - Haar man krijgt een dagmaal land gelegen op "die Meye" reg. de erfgen. Merten VAN GOISENHOFEN, Geusen VAN MOL van Nerm, Gielis WAGEMANS en Joh. NIJS.
Erfgenamen: kinderen

Getuigen: Henrick le MARESCHAL en Jan SMETS.
(zie verder onder T. 36)

- 2 - Verklaart schuldig te zijn aan zijn schoonzoon Gerardt VAN OSMAEL: 200 guld. B.
(ook Thomas VAN DEN BEMPT wordt vermeld)

Getuigen: Jan SMETS en Jan GIELIS.

=====

T. 25 TESTAMENT VAN CATHARINA TRAETSSENS, vrouw van Geerardt
LAMENS (1-2-1651)

=====

Met toestemming van haar man maakt en laat zij aan haar
zoon Abraham: een half bunder land van een stuk van drie
dagmaal gelegen achter de Gootsenhoofschens dries, reg. de
.... van Tienen, Jacques VAN RANST en Mayken IMMENS

80 pattacons voor twee paarden.

Aan de tweede zoon Jan:

Het overblijvende dagmaal van het half bunder,
het groot blok gelegen achter het huis en hof waar zij in
wonen.

60 pattacons als hij trouwt.

Aan haar man Gerardt:

Het huis gelegen op de plaats van Bost.
800 guldens eens, op haar goederen, zonder de
drie dagmalen te belasten.

Erfgenamen: Kinderen.

Getuigen: Jacques VAN DER LINDEN en Merten MEDARDT.
Gemaakt te Bost (zie T. 2)

=====

T. 26 TESTAMENT VAN JAN BIERTEN (23-1-1653)

=====

Zijn vrouw Lijsbet krijgt:

-Het huis gelegen op de plaats van Hoegaarden, reg. Heersen-
straat, in twee zijden, Meester Henrick MERTENS en Jan NEYS
ter 3e en 4e zijde.

-Het huis gelegen op de Beek, reg. Herestraet, de 's Here-
straet, Lambrecht MEULEN, Prince van LUYCK.

De twee zoons Guilhem en Henrick:

-Een half bunder land gelegen op twee plaatsen, de ene ge-
legen in ... reg. Sr Jacques COLLAER, Jooris LAENEN, d'ander
gelegen ... reg. de erfgen. Geeraedt PANIS, Marcelis VAN
DEN DIJCK, Mr. Jan HERMANS.

-Anderhalf dagmaal gelegen op de Caterhooff, reg. Meester
Henrick MERTENS, Cornelis LAMBIETS, Adriaen BANTERLEETEN(?),
Peeter LAWERTS (?).

Zoon Jan krijgt een erfelijke rente op geleeg van Lambrecht
TRITSMANS gelegen op de plaats van Hoegaarden, reg. 's Hee-
renstraet (2 zijden), 's Heerenvliet.

Erfgenamen: al zijn kinderen.

Getuigen: Geerardt PANIS en Peeter THILMANS.